

---

# „TESTJÁTÉK – RITMUSVISSZHANG” 4.

---

## 14. FEJLESZTÉSI MŰVÉSZETI MODUL

KÉSZÍTETTE: DR. PÁLI JUDIT, KOVÁCS ÉVA, SIPOS ERZSÉBET,  
SCHMIDTNÉ BALÁS ESZTER, TARNAI LÁSZLÓ, VITÉZ GYÖNGYVÉR

# MODULLEÍRÁS

## 14. MODUL. „TESTJÁTÉK – RITMUSVISSZHANG” 4.

<b>A modul célja</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– preventív célú képesség- és készségfejlesztés,</li> <li>– tanulási nehézségek megelőzése,</li> <li>– szociokognitív funkciók fejlesztése,</li> <li>– szociabilitás fejlesztése</li> </ul>
<b>Időkeret</b>	15 perc
<b>Ajánlott korosztály</b>	1–2. osztály A gyermekek funkcionális életkorához igazítottan
<b>Modulkapcsolódási pontok</b>	Kapcsolódó modulok: Keresztmodulok, Fejlesztési keresztmodulok, Fejlesztési művészeti modulok A „Testjáték – ...” modulok (belső) számozásuk szerint következzenek egymás után!
<b>A képességfejlesztés fókuszai</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>– motoros koordináció alapfolyamatai,</li> <li>– észlelési folyamatok,</li> <li>– figyelmi folyamatok,</li> <li>– emlékezeti folyamatok,</li> <li>– gondolkodási folyamatok,</li> <li>– testtudat kialakítását támogató funkciók,</li> <li>– érzelmi, szociális és kapcsolati folyamatok</li> </ul>

## AJÁNLÁS: FEJLESZTÉSI CÉLOK

A testünket hangszerként tudjuk használni.

Amikor a kezünkkel tapsolunk, akkor is a testünk (egy része) ad hangot. Ha testünk felületének egyes részeit tenyerünkkel, ujjbeggyel vagy lazán ökölbe szorított kézzel ütögetjük, testünk a helytől függően magas vagy mély hangot ad. Ezen tevékenység közben a tapintási, kinesztetikus érzelési szerveződés mellett fejlődik a finommotoros koordináció.

A testtel, testrészekkel végzett mozgásos tevékenységek (mozgáskoordináció, mozgástervezés, mozgásszervezés) összekapcsolásával, ritmikus sorba rendezésén keresztül történik a szeriális érzelési szerveződés fejlesztése. A hallási differenciálás, hallási emlékezet mozgósításával pedig a ritmusérzék kialakítása, fejlesztése történik. Ez a játék jelentősen hozzájárul a testélmény, a testséma, a testtudat elmélyüléséhez, és segíti a gyermek önmagára figyelésének, továbbá párjára, a csoportra figyelésének bonyolult ingerfeltételeihez alkalmazkodó figyelmi tónus és figyelmi váltások fejlődését. A figyelemfejlesztés látási és hallási folyamatait kapcsoljuk össze.

## TÁMOGATÓ RENDSZER

Keresztmodulok, Fejlesztési keresztmodulok, Fejlesztési művészeti modulok

Tanulmány a „Matematika kompetenciák fejlesztése célzott képesség-, készségfejlesztéssel” FKM és BFMŰ modulokhoz

- dr. Páli Judit: A gondolkodási stratégia fejlődése és fejlesztési lehetőségei, bölcsészdoktori disszertáció, ELTE, Budapest, 1980.
- dr. Páli Judit: Játék és gondolkodási stratégia, I., II., III., Óvodai Nevelés, 1984, 6., 7., 8. szám
- dr. Páli Judit, Forgách Balázs: Diagnosztikus és korrekciós programcsomag, Pihenő mackók gyermekkártya, Kukucs Stúdió Játékműhely; Novum Kiadó, Budapest, 2005.
- dr. Páli Judit–Kukucs Stúdió akkreditált pedagógus-továbbképző tanfolyama:  
Dr. Spencer Kagan: Kooperatív tanulásszervezés  
Csillagszem Fejlesztő Általános Iskola: Prevenációs programja  
Dyscalculiás, Dyslexiás Gyermekekért Alapítvány keretében: A matematikai tanulási nehézségekkel/zavarokkal küzdő gyermekek fejlesztése matematika-órán és azon kívül – pedagógus-továbbképzés, ismételt akkreditálása folyamatban  
Dyscalculiás, Dyslexiás Gyermekekért Alapítvány keretében: A matematikai tanulási zavarokkal küzdő/fejlődési dyscalculiás gyermekek vizsgálata – 18 éves korig – pedagógus-továbbképzés, ismételt akkreditálása folyamatban

Prof. PhD Ladislav Košč CSc.

Kalkulia III. tesztcsomag (DYS Alapítvány standardizálta, magyarországi reprezentatív minta alapján. A tesztcsomagot a DHS Alapítvány gondozza. A dyscalculia vizsgálatokat a Csillagszem Fejlesztő Általános Iskola és Tanulást Segítő Fejlesztő Központban végezzük, koveva@dys.hu)

## ÉRTÉKELÉS

A differenciáló pedagógia elterjedésével a Tyler-féle elképzelés mentén fontossá vált a pedagógiai célok felülvizsgálata, a gyermekek előzetes széles körű tapasztalatainak figyelembevétele és az értékelés differenciáltabbá válása. Saját munkánkban, amely a fejlesztő céloknak rendelődik alá, főként a diagnosztikus értékelést használjuk, a játzó folyamatba ágyazva. (Felhasznált irodalom: Didaktika, Falus Iván [szerk.], 1998.)

Törekszünk arra, hogy a gyermekek önellenőrzéssel vagy egymás ellenőrzésével azonnal korigálni tudják tevékenységeik lépéseit. Ezekkel a célkitűzéseinkkel pszichológiai tekintetben nagymértékben kihasználjuk azt a részt, amely Vigotszkij munkásságához köthetően a fejlődéslélektan egyik alapigazsága: mit tud a gyermek kis segítséggel, amit egyedül még nem... (legközelebbi fejlődési zóna, Vigotszkij, a hivatkozást lásd a tanulmányban). Esetünkben a modulok munkamódszerei azt a célt valósítják meg, hogy lehetőleg a gyermekek váljanak egymás segítőivé, ezzel adunk hangsúlyt a szocio-kognitív folyamatoknak.

Az iskolában tanuló gyerekek között igen nagy különbség mutatkozhat a kognitív képességek, a fejlődési ütem terén, illetve az otthonról hozott ismeretek, tanulásra való motiváltság szintjeiben. Ezek a különbségek a művészetek iránti érdeklődésben, készségtárgyakhoz való viszonyban is erősen megmutatkoznak. Fontos, hogy a készségtárgyakat tanító pedagógus maximálisan rugalmasan kezelje az egyéni adottság-, képességbeli különbségeket.

A készségtárgyakban a művészeti produktumok (képzőművészeti alkotások, éneklés, táncolás, mozgásos tevékenységek stb.) minőségi értékelésénél a pedagógusok értékelő magatartásának, valamint a tanulók kölcsönös és önértékelésének jellemzője a pozitívumokra való támaszkodás, az elért sikerek, eredmények megerősítése. Ezáltal a pozitív véleménynyilvánítások erősítik a tanulók belső motivációját, önbizalmát az adott művészeti tevékenységek iránt. A tévedések megbeszélése, kijavítása közösen történik. A hibák elfogadása, a tanulási folyamat részekénti kezelése biztonságot ad a gyermekeknek.

## AZ ÉRTÉKELÉS RENDSZERE

A szöveges értékelésbe beépítetten (félév, illetve év végén) a gyermek önmagához történő fejlődését figyelembe véve – a képességfejlesztés területére fókuszáltan.

## AZ ÉRTÉKELÉS IDEJE

Minden tevékenység – módszertől függetlenül – ellenőrzéssel, értékeléssel zárul, hiszen az eredményességhez, hatékonysághoz elengedhetetlen az azonnali visszacsatolás.

## AZ ÉRTÉKELÉS SZEMÉLYE

Az ellenőrzés, értékelés személye függ a tanítási-tanulási folyamat szervezési módjától; lehetőleg a csoportos tevékenységeknél a gyermekek maguk értékeljenek.

1. A csoportban végzett munka ellenőrzésére ajánlott beiktatni:

- a) A csoportos önellenőrzési, önértékelési módszert: a közösen végzett munka csoportos önellenőrzése, közös szóbeli önértékelése az együttes felelősségvállalást, egymás segítségét, egymásrautaltságát eredményezi, mely a közösségtudat kialakításában, fejlesztésében játszik nagy szerepet.
- b) Az egymás csoportos ellenőrzésére, értékelésére alkalmas módszert, amely a csoportok közötti együttműködést, bizalmat erősíti. Egymás pozitív megerősítésével, az építő kritikák megfogalmazásával hozzájárul a csoportok közötti kommunikációhoz.

2. A páros munkák heterogén vagy homogén pár esetén is páros ellenőrzéssel, értékeléssel zárulnak:

- a) Heterogén pár esetén nagy hangsúlyt kap az egymásrautaltság, hiszen a tanuláskor is a segítség, a támogatás erős, az ellenőrzéskor is az egyik gyermek „kistanító” szerepet vállalva javít, dicsér, építő kritikát fogalmaz meg.
- b) Homogén pár esetén a kölcsönös támogatás kapja a fő szerepet, az ellenőrzés, értékelés iránya kiegyenlített.

3. Önálló, egyéni, részben egyénre szabott vagy individuális munka esetén:

- a) Önellenőrzés, értékelés során a gyermek saját munkáját ellenőrizve, a hibáit megfogalmazva önkritikát gyakorol, ezáltal személyisége, belső kontrollja fejlődik.
- b) Tanítói ellenőrzés, értékelés: az ellenőrzés-értékelésnek e klasszikus formája külső, objektív kritikát vagy megerősítést fogalmaz meg.

## AZ ÉRTÉKELÉS SZEMPONTRENDSZERE

A készségtárgyak eltérő tevékenységtípusai eltérő értékelési szempontokat kívánnak meg, de szem előtt kell tartani a diagnosztikus szemléletet.

A modulban szereplő ellenőrzési, értékelési módok mindig az adott produktum, alkotás bemutatásával zárulnak. A bemutatók ellenőrzése, értékelése történhet a tanár által, csoportosan, párban vagy önértékeléssel.

A gyermekek által végzett értékeléseknél meg kell adni az értékelési szempontokat is, hiszen más szempontrendszert igényel egy kézműves alkotás, mint egy néptáncbemutató.

Zenés-dramatikus foglalkozásokon a gyermek:

- Zenei képessége milyen alkati tulajdonságokon alapul?
- A tanult dalok éneklése szöveggel, milyen tempóban történik?
- Ritmikai képessége milyen sajátosságokkal rendelkezik? Kialakult-e a szeriális rendezés képessége?
- A tanult ritmikai alapfogalmak felismerése milyen mértékben valósul meg?
- A zenehallgatás során milyen mértékben érdeklődő?
- Milyen emlékezeti sajátosságokkal rendelkezik?
- Milyen mértékben motiválható?
- A készségfejlesztő gyakorlatokban, a közös dramatizálás játékaiban önként részt vesz-e?
- A drámajáték során szabálytartása, szabálykövetése mennyire felel meg az elvárásoknak?
- Együttműködési készsége hogyan nyilvánul meg, vannak-e ennek határai? Milyen frusztrációs tolerancia-stratégiákat használ?

Modulok: Hang-mozdulat moduljai

## AZ ÉRTÉKELÉS MÓDSZERE

A modulok filozófiájának megfelelően az ellenőrzés-értékelés folyamatjellegű, diagnosztikus-elemző, és nagymértékben a gyermekek véleményeit veszi figyelembe. A felnőtt saját értékelésével inkább mintaadó, semmint autokratikus hangadó.

Az ellenőrzési-értékelési mód megválasztásánál figyelembe kell venni az azt megelőző tanulásszervezést, tehát a páros vagy csoportos tevékenységet páros, csoportos ellenőrzés-értékelés zárja.

# MODULVÁZLAT

	Lépések, tevékenységek (az idő megjelölésével) (a mellékekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport – A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (melléklet megjelölése)
				Munkaformák	Módszerek	
<b>A tartalom feldolgozása</b>						
	<p><b>„Varázsló és kisasok”</b></p> <p style="text-align: right;">15 perc</p> <p>– A játékvezető először a tanító: „Most én leszek a varázsló, ti pedig a kisasok. Mindent pontosan utánozzatok, mert csak akkor sikerülhet a varázslat!” Majd szerepcserével valamelyik gyerek lesz a játékvezető.</p> <p>– A tanító az osztálynak különböző 4/4-es ritmusokat küld saját testrészeinek finom ütögetésével úgy, hogy minden alkalommal más-más testrészét szólaltatja meg. A tanító különböző ritmusképleteket „küld” az osztálynak.</p>	<p>*motoros koordinációs alapkészségek, finommotoros koordináció, mozgásszabályozás, mozgásszervezés, mozgástervezés, tapintásos érzékelés, észlelés, kinezetikus feldolgozás folyamatai, bőringer, testézés, hallási észlelés, hallási differenciálás: magas és mély hangok, zenei hang felismerése, kódolása, feldolgozása</p>	<p>A tanulásszervezés módja:</p> <p>A gyermekek elhelyezkedése: – körben ülnek a gyerekek a földön, – a padokban ülnek a gyermekek saját helyükön</p> <p>A fejlesztés formája: – osztályban, – csoportban, osztálybontással – egyénileg</p>	frontális	tanári bemutatás  egyéni, csoportos feladatvégzés	

	Lépések, tevékenységek (az idő megjelölésével) (a mellékletekben részletesen kifejtve)	Kiemelt készségek, képességek	Célcsoport – A differenciálás lehetőségei	Tanulásszervezés		Eszköz (melléklet megjelölése)
				Munkaformák	Módszerek	
	<p>A ritmusküldés módszertani sorrendje és javaslatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– Négynegyedes egységeket küldjünk!</li> <li>– A ritmusképlet eleinte negyed hanggal (tá) kezdődjön!</li> <li>– A ritmusképlet lehetőleg ne tartalmazzon szünetet!</li> <li>– A ritmusképlet kezdetben ne tartalmazzon bonyolultabb (szinkópa, triola) elemeket!</li> <li>– A „tizenhatodos” bontást el kell kerülni.</li> </ul> <p>A ritmusküldés egy javasolt sorrendje, példákkal:</p> <ol style="list-style-type: none"> <li>1. tá, tá, ti-ti, tá</li> <li>2. tá, ti-ti, tá, tá</li> <li>3. tá, tá, tá, ti-ti</li> <li>4. tá, tá, ti-ti, ti-ti... stb.</li> </ol> <ul style="list-style-type: none"> <li>– A csoport megadott ritmust pontosan, az egyenletes lüktetés tempóját megtartva, szünet beiktatása nélkül megismétli. Szerepcserével többször is megismételhető a gyakorlat.</li> <li>– A tanító (később egy gyermek) egy előre megbeszélte jellel irányítja a megszólalás hang-erejét (hangos–halk) és azt is, mikor kell befejezni a gyakorlatot.</li> </ul>	<p>téri tájékozódás, tér, idő, ritmus, szériális észlelési szerveződés, sorrendiség, figyelmi folyamatok, a figyelem koncentrációja a szabálykövetésben és a szabálytartás, hallási emlékezet, különböző távú emlékezet, munkaemlékezet, felismerés, felidézés, képzület, fantázia, beszédészlelés, beszédmegértés, a tapasztaltak szóbeli megfogalmazása, testélmény, testtudat, jelhasználat, szimbólum, együttműködési szándék és készség, mintamásolás, mintakövetés*</p>	<p>A fejlesztés formája vagy az ütögetés módja: egyéni fejlesztés esetén:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– tenyérrel,</li> <li>– ujjakkal, ujjbeggyel,</li> <li>– lazán ökölbe szorított kézzel,</li> <li>– koppintás, simogatás, dörzsölgetés</li> </ul> <p>A testfelület szerint:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>– ruhával fedett,</li> <li>– ruha nélküli</li> </ul> <p>ismétlések száma, módozatok</p>	<p>frontális</p> <p>frontális csoportmunka</p>	<p>tanári bemutatás</p> <p>egyéni feladatvégzés</p> <p>minőségi ellenőrzés, értékelés</p>	